

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi

The Journal of International Social Sciences

Cilt: 30, Sayı: 1, Sayfa: 241-252, OCAK – 2020

Makale Gönderme Tarihi: 18.07.2019 Kabul Tarihi: 24.10.2020

TÜRKİYE’DEKİ SURİYELİ SİĞINMACILARIN KOMŞULUK İLİŞKİLERİ: GAZİANTEP KENTİ ÖRNEĞİ

Neighborhood Relations of Syrian Refugees in Turkey: The Case of City of Gaziantep

İbrahim YILDIZ¹

Gülizar ÇAKIR SÜMER²

ÖZ

Mekân hem insanları etkilemekte, hem de insan faaliyetlerinden etkilenebilmektedir. Toplumda insan ilişkileri üzerinde önemli bir yeri olan mekân, komşuluk ilişkilerinin şekillenmesinde de önemli bir yere sahiptir. Suriye’den göçmeden önce sahip oldukları komşuları ile Türkiye’de de komşuluk ilişkisini devam ettiren Suriyeli sığınmacılar, mekân değişiminin komşuluk ilişkilerine etkilerinin araştırılması için önemli bir konu olarak görülmektedir.

Bu anlamda Türkiye’ye göçle gelen ve önemli sayıya ulaşan Suriyelilerin komşuluk ilişkileri açısından mekânsal değişikliğin etkileri Gaziantep kenti örneğinde incelenmiştir. Bunun için iki farklı mekânda komşuluk ilişkilerinde bulunan aynı kişilerin yeni ve eski mekânda yaşamış oldukları komşuluk ilişkilerinin incelenmesi yapılmıştır.

Sonuçta, Suriye’de komşuluk ilişkilerinin sağlam olduğu, mekânsal değişikliğin yeni çevre ve zorlu yaşam koşullarının komşuluk ilişkilerinde değişime neden olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Komşuluk, mekân, göç ve komşuluk, sığınmacı

ABSTRACT

Places affect people and can be affected by the human activities. Since a place of residence plays an important role in human relations in society, it also has an important role in shaping neighborhood relations. Syrian refugees who have faced their former neighbors and continue to re-neighborly relations in Turkey continue their neighborly relations in Turkey is considered as an important issue to investigate the effects of transformation in urban spaces on neighborhood relations.

In this sense, the effects of change of places on the neighborhood relations of Syrians who immigrated to Turkey and reached an important number were investigated in the case of the city of Gaziantep. For this, the neighborhood relations of the same people in their old and new living places were analyzed.

As a result, it was concluded that the neighborhood relations in Syria were strong, and the change of places and the new environment and difficult living conditions were found to cause a change in neighborhood relations.

Keywords: Neighborhood, place of residence, migration and neighborhood, refugee

1.GİRİŞ

Dünyada her yıl milyonlarca insan çeşitli nedenlerle göç etmektedir. İnsanlık tarihiyle eş zamanlı bir olgu olarak ekonomik, sosyal, siyasal ve çevresel vb. nedenlerle gerçekleşen göçler zorunlu ve isteğe bağlı olabildiği gibi, uzun süreli ve kısa süreli olarak da gerçekleşebilmektedir.

¹ Öğr. Gör., Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Yerel Yönetimler Programı,

e-posta: ibrahim.yildiz@siirt.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4440-837X>.

² Doç.Dr., İnönü Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü,

e-posta: gulizar.sumer@inonu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6642-5130>

Göçler kırdan kente, kentten kente, bir ülkeden diğer bir ülkeye olabilmektedir. Göçler sonucunda hem göç edilen yerler hem de göç alan yerlerde ekonomik, siyasal ve sosyal yönlerden farklı etkiler ortaya çıkmaktadır.

Göç; yer değişikliğinin ötesinde yeni bir yaşam tarzı, yeni bir kimlik, yeni bir kültür ve yeni bir ekonomik düzeni de beraberinde getirmektedir. Zor ya da güvenli olmayan yaşam şartlarını iyileştirme amacı ve can güvenliği kaygıları kitlesel göçlere neden olmaktadır. Kitlesel olarak gerçekleşen göçler büyük oranda zorunluluk hallerinde ortaya çıkmaktadır. Bireysel göçlerde genel olarak gidilen yerlere ayak uydurulurken, gidilen ortamı etkileme düzeyi düşüktür. Fakat kitle halinde yapılan göçlerde bu durum geçerliliğini yitirebilmektedir. Kitlesel göçlerle göç eden kişiler gittikleri yerleri; sosyal, siyasal, ekonomik yönlerden önemli derecede etkileyebilme gücüne sahiptirler.

2010 yılında Tunus'ta başlayan daha sonraki zamanlarda Arap ülkelerine yayılan ve "Arap Baharı" olarak adlandırılan Arap halklarının özgürlük, barış, demokrasi ve insan hakları taleplerinden ortaya çıkmış olan toplumsal hareket; ortaya çıktığı coğrafyada iç çatışmalara ve bazı yerlerde iç savaşlara neden olmuştur. Arap Baharı'nın etkisiyle 2011 yılında Suriye'ye de sığınan toplumsal hareketlilikler kısa sürede çatışmaya ve ülkenin parçalanma sürecine gireceği iç savaşa dönüşerek milyonlarca Suriyeliyi etkilenmiştir. Bu süreçte milyonlarca Suriyeli sığınmacı her şeylerini geride bırakarak can güvenliği kaygısı ile göç etme yolunu seçmişlerdir.

Suriye'den büyük kitlesel göçler, 2011 yılında başlamış olup büyük oranda Suriye'nin komşu ülkelerine doğru yönelmiştir. Bu göçlerin en büyük kısmı coğrafi yakınlığı nedeniyle Türkiye'ye olmuştur. Türkiye, göçlerin başladığı ilk günden beri bütün geçişlere izin vermiş, pasaportu ile gelenlerin yanında hiçbir belgesi; hatta kimliği bile olmayanların geçişine izin vermiştir. Kabul edilen Suriyeli sığınmacılar için özellikle sınıra yakın kentlerde kurulan barınma merkezleri artan göç yoğunluğu karşısında yetersiz kaldığından, göçle gelen Suriyeliler diğer şehirlere dağılıp, Türk vatandaşları ile iç içe yaşamaya başlamıştır. Bu süreçte çeşitli sorunlar yaşanmış ve yaşanmaktadır.

Göçle birlikte Suriye'de farklı mekân ve şartlarda yaşayan Suriyeli sığınmacılar, Türkiye'deki yeni yaşam şartlarına uygun olarak yaşamlarını şekillendirmek zorunda kalmaktadırlar. Yeni yaşam şartları pek çok konuda olduğu gibi komşuluk ilişkileri açısından da farklı durumlar ortaya çıkarmaktadır. Bu araştırma ile toplumda önemli bir yeri olan komşuluk ilişkileri, mekân değişimine bağlı olarak incelenmekte, mekân değişiminin komşuluk ilişkilerine nasıl etki ettiği ortaya konulmaktadır. Bu amaçla il nüfusunun %22'lik kısmını Suriyeli göçmenlerin oluşturduğu Gaziantep'te mekânsal değişimin komşuluk ilişkilerini değiştirip değiştirmediği, değiştirdiyse ne yönde değiştirdiği incelenmektedir. Bu nedenle Türkiye'ye göçlerden önce Suriye'de komşu olan ve göçlerden sonra Türkiye'de de yaşadıkları mekânlarda komşu olan Suriyeli sığınmacıların komşuluk ilişkilerinde (tutum ve davranışlarında) yaşanan değişimlerin nasıl olduğu, iki farklı mekânda yapılacak olan karşılaştırmalarla ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Çalışmada aşağıdaki sorulara yönelik yanıtlar aranmıştır:

1) Göçlerden önce ve sonra Suriyeli sığınmacılarda komşuluk ilişkileri nasıldır? 2) Mekân değişimi komşuluk ilişkilerini nasıl etkilemektedir? 3) Farklı bir mekânda komşu olmanın sonucunda komşuluk ilişkilerinde ne tür değişiklikler yaşanmaktadır? 4) Suriyeli sığınmacılara göre Türkiye'deki mevcut komşuluk ilişkileri hangi özellikleri taşımaktadır?

2. Türkiye'nin Göç Politikası ve Suriye Göçleri

İnsanlık tarihi ile başlamış olan göç olgusu; demografik, ekonomik, siyasi, psikolojik, antropolojik ve sosyolojik etkilerinin olması nedeniyle çok yönlüdür (Yalçın, 2004: 3-4). Coğrafi yer değiştirme sürecinin sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi boyutlarıyla toplum yapısını değiştiren nüfus hareketleri göç olarak adlandırılabilir (Özer, 2004: 11). İnsanlar, içinde yaşadıkları durumdan hoşnut olmadıklarında, yaşam koşullarını iyileştirmek için ve çeşitli konulardaki beklentilerini gerçekleştirmek için göç etmektedirler.

Toplumların tarihsel gelişiminden belirlenebilecek en temel bulgulardan birisi, göçün toplumsal ve ekonomik dönüşümlerin bir sonucu olarak ortaya çıktığıdır. Bu anlamda göç, bir sonuçtur. Bu arada göçün kendisinin de toplumsal ve ekonomik dönüşümlere katkıda bulunan bir etken olduğu unutulmamalıdır; bu çerçevede göç bir nedendir (İçduygu ve Sirkeci, 1999: 250). Göçün seyri genel olarak gelişmişlik düzeyi yüksek ülkelere ve kentlere doğru gerçekleşmektedir. Bu göçlerin gerçekleşmesinde insanların sosyal ve ekonomik anlamda daha iyi şartlara erişim amacıyla yaşam kalitesini arttırma çabasından söz edilebilir. Göçler farklı toplumlarda farklı durumlardan kaynaklanabilir, farklı açılardan incelenebilir.

Göç olgusunu tanımlarken göçün türleri de dikkate alınmaktadır. Göçler genel anlamda bir ülkenin sınırlarında gerçekleşip ülke sınırlarını aşması durumuna göre iç göç, dış göç olarak; zorlayıcı bir nedene bağlı olarak iradi göç ve zorunlu göç olarak; sayısına göre de bireysel ve kitlesel göç olmak üzere farklı sınıflandırmalar altında incelenebilmektedir.

2.1. Türkiye’nin Göç Politikası

Türkiye’ye gerçekleşen göçler cumhuriyetin kurulmasından önce başlamıştır. 1860-1922 arasındaki dönemde yalnızca Kırım’dan 1 milyona yakın göçmen kabul edilmiş ve bu göçmenlerin büyük bir kısmı köylere yerleştirilmişlerdir (Özbay, 2001: 4). Bunun dışında Türkiye için üç önemli göç dalgasından söz edilebilir. İlki, Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra Balkanlar’dan başlayan göç hareketidir ki bu göçmenler toplum içinde uyumlu yaşama imkânı bulmuşlardır. İkincisi, ABD’nin Irak’ı işgali ve Körfez hareketi sonucu Irak’tan gerçekleşmiş olup, sınıra yakın barınma merkezlerine yerleştirilmişlerdir. Üçüncü göç dalgası Suriye’den başlamış olup büyük kısmı değişik kentlerde yaşamlarını sürdürmektedir (Akkoyunlu Ertan ve Ertan, 2017: 14)

Türkiye ile Yunanistan arasında “Nüfus Mübadelesine Dair Mukavelename ve Protokol” imzalanmış ve bu Protokol 30.01.1923 tarihinde Lozan’da imzalanan Lozan Barış Anlaşması ile kesinlik kazanmıştır (Yusuf, 2006: 113). Mübadelede gidenlerden kalan toprakların yeni gelenlere tahsisi ile göçmenlerin yaşam koşullarının iyileştirilmesine çalışılmıştır. Ancak ülkenin savaşıardan yeni çıkmış olması nedeniyle mübadiller için yeteri kadar kaynak ayrılamamış, gelen göçmenler zor durumlarda kalmışlardır (Gökçaftı, 2005: 246)

18 Ekim 1925 tarihinde imzalanan Türk-Bulgar İkamet Sözleşmesi ile Bulgaristan’da yaşayan Türklerin isteğe bağlı göçlerine engel olunmayacak, göçmenler taşınabilen mal ve hayvanlarını beraberlerinde getirebilecek, taşınmaz mallarını da serbestçe satabileceklerdi. 1923-1939 yılları arasında Bulgaristan’dan Türkiye’ye toplam 198.688 kişi göç etmiştir (Şimşir, 1987: 55).

1923-1940 yılları arasında Romanya’dan Türkiye’ye 120.136 göçmen gelmiştir (Metin, 2011:185). 1933 yılı sonlarından itibaren Bulgaristan ve Romanya’dan gelen göçmenlerin yerleştirilmesi sürecinde nüfus yoğunluğu ve güvenlik ön plana çıkmıştır. Mübadeleden dolayı kazanılan deneyimle göçmenler daha planlı bir şekilde yerleştirilmiştir. Bu göçmenlere birçok konuda destek sağlanmıştır (Ağanoğlu, 2012: 294-295).

Bulgaristan’dan Ocak 1950 ile 30 Kasım 1951 tarihleri arasında 154.393 kişi Türkiye’ye “iskânli göçmen” olarak gelmiştir. Hükümet, Bulgaristan’dan gelen çiftçiler için köylerde, işgücü için de şehir ve kasabalarda olmak üzere iki tip konut projesi hazırlamıştı. Göçmenlerin iskânı için gösterilen bu faaliyetlerin yanında, evlerini kendilerinin inşa etmesi için de aynı ve nakdi yardımlar sağlanmıştır (Konukman, 1990: 49).

Türkiye, göç ve göç ile bağlantılı konularda BM bünyesinde hazırlanan uluslararası belgeler ve hukuki metinlerin çoğunluğuna katılmıştır. 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi 1961’de, bu Sözleşme’ye ek 1967 Protokolü ise 1968’de yürürlüğe girmiştir. Ancak Türkiye bu iki metne “coğrafi çekince” ile imza atmıştır ki bu durum, yasal bir hak olmasına rağmen bugün halen eleştiri konusudur. Bu coğrafi çekince ile Türkiye, sadece Avrupa ülkelerinden zulüm korkusu ile kaçan kişileri, mülteci olarak kabul edeceğini belirtmiştir (Akçadağ, 2012: 30).

Türkiye'nin, 1951 yılında taraf olduğu Cenevre Sözleşmesi'ne göre Türkiye'ye yalnızca Avrupa'dan gelenlere "mülteci" statüsü, Avrupa dışından gelenlere ise "geçici koruma" statüsü verebilmektedir.

22.03.1968 tarihinde Türkiye ile Bulgaristan arasında yakın akrabaları 1952 yılına kadar Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç etmiş olan Türk asıllı Bulgaristan vatandaşlarının, Türkiye'ye göç etmelerine olanak sağlayan bir göç anlaşması imzalanmış ve 19 Ağustos 1969'da yürürlüğe girmiştir (Yusuf, 2006: 113). Bu anlaşma 1952 yılına kadar gerçekleşen göçler neticesinde yakın akrabalarını bırakmak zorunda kalan göçmenlerin yakın akrabaların da göç etmelerine olanak sağlamıştır.

Yugoslavya'dan Türkiye'ye göç etmek isteyenler diğer göçlere göre uzun ve zorlu bir süreçle karşılaşmışlardır. Öncelikle göç edecek aileye Türkiye'den bir yakını ya da akrabasının bir davet mektubu göndermekte, ailenin bakımının üstlenileceği garantisi verilmekteydi. Türkiye'de akrabaları olmayanlar için ise Türkiye'deki birçok aile tanımadığı kişilere kefil olup insani vazife olarak davet mektubu gönderme yolunu seçmekteydi (Ağanoğlu, 2012: 392).

1989 Bulgaristan'dan Türkiye'ye gerçekleşen Türk kökenli göçlerinin sonuçları düşünülmeksizin tüm göçler olduğu gibi kabul edilmişti (İpek, 2013: 373). 1989'da Türkiye'ye göç etmek isteyenler göçmen vizesi ile gelebilmekteyken, bu kişilere Türkiye tarafından sınır kapılarından vizesiz geçiş hakkı verilmiştir. Göçmenler kabul edilmiş ancak 1951 Sözleşmesi'nde mülteci statüsüne uymalarına rağmen onları mülteci olarak tanımlamamıştır. Gelenlerin sayılarının 300.000'i geçmesiyle açık kapı uygulamasına son verilerek sınırda kontrollü geçişler başlatılmıştır (İhlamur & Öner, 2012: 223-224).

1988 ile 1991 yılları arasında Irak'tan Türkiye'ye yönelen sığınmacılardan sonra, bazı Iraklılar Türkiye'de yaşamak, bazıları da Türkiye'yi Batı ülkelerine geçmek için transit ülke olarak kullanma amacıyla ülkelerinden göç etmişlerdir (Karaçay, 2006: 306). Irak'tan 500.000'e yakın göçmenin gelmesi üzerine 1994 yılının başında güvenlik endişelerinden dolayı göçlerin kontrolü için mülteciler ile ilgili yapılan yasal düzenlemelerde bazı katı kararlar alınarak mülteci hakları kısıtlanmıştır (İçduygu ve Kirişçi, 2009: 16).

2.2. Türkiye'ye Gelen Suriyeli Göçü ve Sorunlar

Tunus'ta başlayıp Mısır, Libya ve diğer Arap ülkelerinde yayılan ve "Arap Baharı" olarak adlandırılan ayaklanmalar Suriye'ye sıçradıktan sonra çatışmalara ve insani bir krize dönüşmüştür (Güçer vd., 2013: 7). Suriye'deki çatışmalar nedeniyle milyonlarca insan Suriye'den komşu ve yakın ülkelere göç sığınmışlardır.

Türkiye'ye gelen Suriyeliler, İçişleri Bakanlığı'nca 1994 Yönetmeliği'nin 10. maddesi gereği "geçici koruma statüsü"ne alınmıştır. 30 Mart 2012 tarihli, 62 sayılı Türkiye'ye Toplu Halde Gelen Suriye Vatandaşlarının Kabulüne ve Barındırılmalarına İlişkin Yönerge, Suriye vatandaşları için yapılan ilk yasal düzenleme olup bu yönerge ile "geçici koruma" altında oldukları kabul edilmiştir. 12.01.2012 tarih ve 95 sayılı genelge ile ikamet başvurusu yapan ve evraklarını sunan Suriyelilere geçici ikamet izni verilmektedir (ORSAM, 2014: 11). 2011 yılında başlayan ve başlangıçta Suriye'deki iç savaşın kısa süre sonra biteceği öngörülerek herhangi bir hukuki statüye dayanmadan kabul edilen Suriyelilerin durumları, savaşın uzamasıyla daha da belirsiz hale gelmiştir. Hukuki olarak devlete yüklenen sorumluluklara ilişkin bir karışıklık bulunmakta, Birleşmiş Milletler yasalarına göre bu insanların mülteci değil, misafir olduğu yetkililerce belirtilmektedir (Dinçer vd., 2013: 8).

Suriye ile 911 kilometrelik sınırı olan Türkiye, Suriye'deki karışıklıktan dolayı gelen sığınmacılardan en fazla etkilenen ülke olmuştur (Güçer vd., 2013: 7). Suriyelilerin Türkiye sınırına gelmeye başladıkları ilk günden itibaren bütün girişlere izin verilmiştir. Pasaportlarıyla gelenlerin yanında, hiçbir belgesi olmadan gelenler de Türkiye tarafından kurulan geçici barınma merkezlerine kabul edilmiştir (Dinçer vd., 2013: 11). Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin ilk bölümü hızla yapılan barınma merkezlerine yerleştirilmiştir. Fakat kısa sürede sayılarının artması ve aralıksız gelişlerin devam etmesi, barınma merkezlerinin yetersiz kalmasına sebep olmuştur. Bu nedenle Türkiye'ye göç

eden diğer Suriyeliler; sadece sınır bölgelerinde değil, Türkiye’nin bütün bölgelerinde kendi imkânları ile yaşamaya başlamıştır.

13.06.2019 tarihi itibarıyla geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin sayısı 3.613.644 kişi olup bunların 109.262’si geçici koruma merkezlerinde kalmaktadır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2019). Bu durumda Türkiye’deki Suriyelilerin %3’ünün barınma merkezlerinde, %97’lik kısmının ise barınma merkezleri dışında yaşadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Sınır illerinde kurulan barınma merkezlerinin fiziksel koşullarının yetersizliği, etnik, dini ve cinsiyete dayalı ayrımcı tutumlar, sığınmacıları İstanbul gibi büyük kentlerde en sağlıksız kiralık evlerde, odalarda, parklarda, dükkânlarda yaşamaya zorlamıştır (İTO, 2013). Barınma merkezleri dışında yaşayan Suriyelilerin çoğunun iş bulamadıkları, iş bulanların ise düzensiz işlerde sigortasız olarak, çok düşük ücretlerle çalıştırıldıkları ve yoksul oldukları gözlenmiştir (TTB, 2014). Sığınmacıların Türkiye’de istedikleri gibi hareket edebilmeleri ve istedikleri kente gidip yerleşmeleri, bazı kentlerde çok sayıda Suriyeli sığınmacının planlanmadan yerleşmesi sonucunda değişik sorunlar yaşanmıştır. Göçlerin kontrolsüz devam etmesi, hem göç eden sığınmacıların yaşam şartlarının zorlaşmasına, hem de göç edilen yerlerde yaşayan vatandaşların göçlerden olumsuz etkilemesine neden olmuştur. Göçler sonucunda Türkiye’nin birçok kentinde kentsel yaşam kalitesi düşmüş; ekonomik, toplumsal, kültürel sorunlar artmıştır.

Yapılan bir çalışmaya göre (Yıldırımalp vd., 2017: 122) birçok Suriyeli başta dil yetersizliği nedeniyle toplumdan izole şekilde yaşamakta, zamanlarının büyük kısmını kendileri gibi göçmen olanlarla ve ağırlıklı olarak da Suriyelilerle geçirmektedir.

3. Mekânsal Değişim Ve Komşuluk İlişkileri

Mekân, yaşamın hammaddesi olması nedeniyle bir nicelik olarak değerlendirilmektedir. Çünkü mekân, insan eylem ve etkinlikleri için gerekli bir ortamı ifade eder. Her varlık, zaten var olarak bir mekânı işgal etmekte ve tüketmektedir. Bu yüzden de mekân varoluşun ve eylemin hammaddesi olarak kabul edilmektedir (Bilgin, 1990: 63).

Harvey’e göre mekân; hem insanı biçimlendiren hem de insan tarafından biçimlenen toplumsal bir boyuta sahiptir (Duru ve Alkan, 2002: 20). Toplumsal bir boyuta sahip olan mekân, insan ilişkilerinin devam ettiği yer olduğu için insan ilişkilerini değiştirebilmektedir. Mekâna müdahale eden insanlar mekânda da değişimin meydana gelmesine neden olabilmektedir.

Toplumsal ilişkileri içeren mekân kavramı, statik kalamaz ve diyalektikleşir. Ürün üreten mekân, ekonomik ve toplumsal ilişkilerin dayanağı olarak açıklığa kavuşur. Lefebvre’ye göre her toplum kendi mekânını üretir ve mekân toplumsal bir üründür. Bu bağlamda üretilen mekân, düşünceye olduğu kadar eyleme de aygıt olarak hizmet ettiğinden, bir üretim aracı olmanın yanında, bir güç aracıdır (Lefebvre, 2016: 56). Bir güç aracı olan mekânın insan ilişkilerini de değişmesi olağandır.

İnsanın çevre ile kurduğu ilişki mekânda gerçekleşmektedir. Mekân, insanın yaşamını sürdürdüğü ve toplumsal ihtiyaçlarını giderdiği yerdir. Toplumda en önemli ilişki ağının sürdürüldüğü komşuluk ilişkileri de mekânda gerçekleşir. Bu nedenle mekânsal değişime bağlı olarak komşuluk ilişkilerindeki farklılaşmalar sık görülebilmektedir.

İnsanların mekânla ilişkileri yer kimliğinin oluşmasını sağlar. Yani insanların o mekânı kişiselleştirmesinin ve diğer mekânlardan farklılaştırmasının temelini teşkil eder. Ortak mekânı paylaşanların benzer davranışlar göstermesi ya da benzer davranışlara sahip insanların aynı mekânı paylaşmaları mekânsal farklılaşmanın davranış farklılaşmasını da ortaya çıkardığını göstermektedir (Harvey, 2002: 147-148). Bu nedenle mekân değişimi ile birlikte sosyal ilişkilerde de farklılaşmalar gerçekleşmektedir.

Mekânsal farklılaşma mekân temelli toplumsal gruplaşmalara zemin hazırlar (Harvey, 2002: 164). Özellikle göçler sonucunda bir yerleşim yerinin bazı bölgelerinde yoğunlaşan topluluklarda bu durum görülebilmektedir. Kentlerin belli bölümlerinde yoğun olarak yaşayan bazı grupların dışarıya kapalı olarak yaşamaları, kentin diğer kesiminde yaşayan topluluklardan kopuk olmalarına neden olabilmektedir. Ayrıca kente sonradan gelen ve kendi içinde küçük topluluklar halinde yaşamlarını sürdüren bu grupların önceki kültürlerini kentlerde sürdürme çabasında oldukları görülmektedir. Bu durumlar, toplumsal çatışma potansiyeli taşımaktadır.

Mekân, toplumsallaşma sürecinde kişiliğinin oluşmasına ve kültürel değişimine etki etmektedir. Bu anlamda mekân kültürle ilişkilidir ve toplumun ortak düşünce ve eylemi yaşam biçimi olarak mekâna yansır. Mekânı da içine alan toplumsal çevre kişinin kendini nasıl algıladığı konusunda temel teşkil etmektedir. Ya yaşadığı yerin özelliklerini kendinde bütünleştirir ya da kendi art alanını mekâna yansıtarak yaşamını ve mekânı biçimlendirir (Bayrak, 2003: 160-163). Genelde yaşadığı yerin özelliklerini kendinde bütünleştirme şeklinde görülen değişim, kişilerin yaşadıkları mekâna uyumunu kolaylaştırır.

İnsanların mekânla ilişkileri yer kimliğinin oluşmasına yani insanların o mekânı kişiselleştirmesinin ve diğer mekânlardan farklılaştırmasının temelini teşkil eder. Ortak mekânı paylaşanların benzer davranışlar göstermesi ya da benzer davranışlara sahip insanların aynı mekânı paylaşmaları mekânsal farklılaşmanın davranış farklılaşmasını ortaya çıkardığını göstermektedir (Harvey, 2002: 147-148). Çünkü insanların yeni yaşayacakları mekânla uygun davranışları ve davranışlarını bu ortama uydurmaları gerekmektedir.

Anlamını mekânsal ve toplumsal ilişkilerden alan komşuluk, aile bağlarından sonra en güçlü sosyal bağ olma niteliği taşımaktadır. Mekânsal yakınlık bağlamında mimaride ayrı bir anlam taşıyan komşuluk, ikametgâhın yakın çevresi şeklinde tanımlanmaktadır. Komşuluk sadece ikametgâh yapılarının yakınlıkları ve birbirine karşı durumunu içermemekte, toplumsal anlamda ilişkiler ağına dayanmaktadır (Bozkurt, 1961: 26).

Komşu, yakın ikametgâhlarda ikamet eden kişilerin birbirine göre durumudur. Komşuluk ise, komşularla ilişkili ve komşu olma hali ile ilgili bir kavramdır. Belirli bir coğrafi alanda birbirlerini ismen ya da şahsen tanıyan, karşılıklı yardımlaşan, ödünç malzeme ve alet alıp verebilen, sıkı sosyal ilişkiler kurmuş olan, sayı olarak çok fazla olmayan ailelerden kurulu küçük yerel yapıdır (Nirun, 1991: 169). Komşuluk günlük hayatta süreklilik ve yoğunluk gösteren bir ilişki türüdür. Komşuluk ve komşuluk ilişkileri birbirlerine yakın oturan bireylerin gelenekleri, toplumsal statüleri ve yaşam biçimleriyle belirlenmiş ve sosyo-kültürel durumlarının bir göstergesi olarak düzenlenmiştir. Bu noktada komşuluk ilişkileri toplumsal statüye göre anlam değiştirebilmektedir (Örer, 2002: 59).

Toplum içinde yaşamak toplumsal etkileşimi de beraberinde getirmektedir. Komşuluk ilişkilerinin yoğun olarak yaşandığı toplumsal destek ve dayanışmanın olduğu yerleşim yerlerinde kişilerin toplumsal çevreyle karşılıklı ilişkileri yaşam kalitesini yükseltmektedir (Yetim, 1985: 150-152). Komşuluk ilişkileri, yaşanan mekâna, oturlan semte ya da bireylerin sosyo-ekonomik durumlarına göre değişebilmektedir. Birbirinden farklılaşabilen komşuluk ilişkileri, farklı şekillerde karşımıza çıkabilmektedir. Mekânın değişimi ile birlikte bu komşuluk ilişkileri de değişmektedir.

Mekâna bağlı olarak üç tür komşuluk ilişkisinden söz edilebilmektedir. Birincisinde komşuluk, komşuların bireysel ve ailece yoğun olarak görüştüğüleri, samimi ilişkilerin ve teklif edilmeden gidip gelmeler ve dayanışma üst seviyededir. İkincisinde yardımlaşma yoğun, sık görüşülen arkadaşlık ve dostluk temellidir. Sosyoekonomik ve kültürel düzeyin uyuşması komşu seçiminde en önemlidir. Üçüncüde ise komşuluk, mesafeli olup maddi ve manevi dayanışma en alt düzeydedir (Ayata ve Güneş Ayata, 1996: 98-99). Bu anlamda komşuluk ilişkilerinin yerleşiklik kazandığı mekânlarda yer değiştirme isteği azalmakta; taşınma oranının yüksek olduğu mekânlarda ise; komşuluk ilişkilerinin kurulması güçleşmektedir (Edgü, 2003: 26).

Kültür çevresini oluşturan en önemli faktörlerin arasında gelen komşuluğu ortaya çıkaran faktör, ortak duygu ve düşüncelerdir. Bu duygu ve düşünceler, insanların arasındaki komşuluk ilişkilerinin güçlenmesini sağlamakta ve biz duygusu ile dolu olan psiko-sosyal olay olarak değerlendirilebilmektedir. Bütün insani birlikteliklerin özellikleri olduğu gibi, komşulukta da bazı kurallar vardır. Komşuluk, sıkı dayanışma bağları içinde katı kurallara, örf ve adetlere dayanır (Nirun, 1991:172-174). Bu sosyal olgu, en temel ihtiyaçlardandır.

4. Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'deki Komşuluk İlişkileri

4.1. Araştırma Yöntemi ve Bulguları

Resmi kayıtlara göre Türkiye'de kayıt altına alınan Suriyelilerin sayısı 13.06.2019 tarihi itibarıyla 3.613.644 kişi olup illerin nüfusları ile karşılaştırıldıklarında Kilis'te nüfusun % 81'i, Hatay'da % 27'si ve Gaziantep'te ise 437.844 kişi ile il nüfusunun % 22'si ikamet etmektedir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2019).

Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların komşuluk ilişkilerinin mekâna bağlı olarak değişip değişmediğinin incelendiği bu çalışmada farklı iki mekânda da komşu olan örneklem grubu seçilmiştir. Bu açıdan bakıldığında Suriyeli sığınmacıların Suriye'deki iç savaştan önce komşu olmaları ve daha sonra göç ederek saha çalışmasının yapıldığı Gaziantep kentinde de komşu olmaları mekânın komşuluk ilişkilerindeki önemini yansıtmaya açısından önemli olarak görülmektedir. Bu anlamda Suriyeli sığınmacıların Suriye'deki komşuluk ilişkileri, Türkiye'ye geldiklerinde komşuluk ilişkileri açısından meydana gelen değişimler ve yerli halkla olan komşuluk ilişkilerine yönelik değerlendirmeler yapılmaya çalışılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde betimsel ve içerik analizi tekniklerinden yararlanılmıştır.

Araştırmada belge inceleme ve yüz yüze görüşmeler ile elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma çerçevesinde Gaziantep kentinde 40 Suriyeli sığınmacı ile yüz yüze görüşülmüş ve görüşülen kişilere konuya ilişkin sorular sorulmuştur. Araştırmada kişilere yöneltilen sorularla birlikte örneklem grubunun sosyo-demografik özellikleri de yer almaktadır. Görüşme sorularının içeriğinde örneklem grubunun cinsiyet, yaş, medeni hal, eğitim durumu ve Suriye'deki mesleklerine yönelik bilgiler yer almaktadır.

4.2. Demografik Verilere Yönelik Bulgular

Katılımcıların genel demografik özellikleri arasında yer alan cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, mesleki durum gibi özelliklerin ortaya konulması, komşuluk ilişkilerinin değerlendirilmesi bakımından önem taşımaktadır.

Gaziantep kentinde yapılan araştırmada katılımcıların % 12,5'i kadın, % 87,5'i erkek katılımcıdır. Yapılan bilimsel çalışmaya katılımı erkeklerdeki gönüllük oranı daha yüksektir. Ayrıca kültürel değerlerden dolayı kadınların görüşmeye katılım konusunda geri durdukları görülmüştür.

Yapılan araştırmada ailelerle görüşüldüğü için katılımcıların tamamı evlidir. Katılımcılar 24-55 yaş aralığında olup, yaklaşık % 78'i 35-44 yaş aralığındadır.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Sayı	%	Yaş Durumu	Sayı	%
Kadın	5	12,5	25-34 yaş aralığı	3	7,5
Erkek	35	87,5	35-44 yaş aralığı	31	77,5
Medeni Durum			45-55 yaş aralığı	6	15,0
Evli	40	100	Meslek Durumları		
Eğitim Durumu			Memur	3	7,5
Okuma-Yazma Bilmiyor	2		İşçi	16	40,0
İlkokul	10		Ev hanımı	5	12,5

Ortaokul	9		Esnaf	14	35.0
Lise	12		Çiftçi	2	5.0
Üniversite	7		Türkiye’de Ev Sahibi ve Kiracılık Durumu		
Ev Sahipliği Durumu			Ev sahibi	0	0
Ev Sahibi	31	77.5	Kiracı	40	100
Kiracı	9	22.5			

Araştırmada görüşülen katılımcıların, % 5’i okuma-yazma bilmeyen ve hiç okula gitmeyenlerden oluşmaktayken, % 25’i ilkokul, % 22.5’i ortaokul, % 30’u lise mezunu ve % 17,5’i üniversite mezunudur.

Katılımcıların Suriye'deki mesleki durumlarına yönelik tespite göre % 7.5’i memur, % 40’ı işçi, % 12.5’i ev hanımı, % 35’i esnaf ve % 5’i ise çiftçiydi. Bu kişilerin Türkiye’de ne iş yaptıklarına yönelik değerlendirmeye göre %5’i esnaflık, %38’i işçilik yapmaktadır. Bu kişilerin % 45’i ise herhangi bir işte çalışmadan yaşamını sürdürmektedir.

Görüşülen katılımcıların % 77.5’e yakın kısmı Suriye’de ev sahibi olduğu ve kendi evinde yaşamını sürdürdüğünü, % 22.5’inin ise Suriye’de yaşadığı dönemde kiracı olduğunu belirtmiştir. Bu katılımcıların tamamı bugün Türkiye’de kiracı olarak yaşadıklarını belirtmiştir.

4.3. Suriyeli Sığınmacıların Komşuluk Algısına Yönelik Bulgular

Suriye’de yaşanan iç savaştan sonra, yaşadıkları yerleri terk ederek Gaziantep kentine yerleşmek zorunda kalan Suriyeli sığınmacıların komşuluk ilişkilerinde değişiklik olup olmadığının ve ne yönde değiştiğinin sağlıklı bir şekilde tespit edilebilmesi için Suriyeli sığınmacıların komşuya ve komşuluk ilişkilerine bakışlarının tespit edilmesi önem taşımaktadır. Bunu tespit etmeye yönelik olarak katılımcılara aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

Tablo 2. Suriyeli Sığınmacılara Göre Komşuluğun Anlamı

Komşuluk denilince ne anlıyorsunuz?	Sayı	%
Paylaşım	3	7.5
Mahalleli	8	20.0
En yakınımızdaki insanlar	6	15.0
Zorda kalınca yardımlaştığımız en yakın kişiler	12	30.0
Karşılıklı güven duyulması gereken kişiler	3	7.5
Toplumdaki sıradan kişiler	8	20.0

Komşu denilince ne anlaşıldığına ilişkin soruyu; katılımcıların % 7.5’i paylaşım, % 20’si mahalleli, % 15’i en yakınımızdaki insanlar, % 30’i zorda kalınca yardımlaştığımız en yakınımızdaki kişiler, % 7.5’i karşılıklı güven duyulması gereken kişiler, % 20’si de toplumdaki sıradan kişiler olarak cevaplamışlardır. Bu soruya verilen cevaplar, katılımcıların yaşadıkları yerlerde karşılıklı olarak yardımlaştıklarını, paylaşımlarda bulduklarını, zor zamanlarında en yakınlarında gördükleri ve güven duymaları gereken kişiler olarak komşularını gördüklerini ortaya koymaktadır.

Komşularına güvenme konusuna yönelik olarak ortaya çıkan tespite göre katılımcıların % 62.5’i komşularının tamamına güven duyduklarını, % 15’i komşularının büyük çoğunluğuna güven duyduklarını, %12.5’i de komşularına karşı bazen güvensizlik hissine kapılabildiklerini belirtmişlerdir.

4.4. Suriyeli Sığınmacılara Göre Türkiye’deki Komşuluk İlişkilerine Yönelik Bulgular

Gaziantep kentinde yaşayan Suriyeli sığınmacıların Türkiye’deki komşuluk ilişkilerine ilişkin görüşleri, Suriyeli sığınmacıların Suriye’de yaşadıkları komşuluğa ilişkin farklılığı göstermesi açısından önemli olarak görülmektedir. Suriyeli sığınmacıların kendi bakış açıları ile Gaziantep kentinde yaşanan komşuluk ilişkilerini anlatmaları mekân değişikliğinde bulunan bu kişilerin yeni

Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacıların Komşuluk İlişkileri: Gaziantep Kenti Örneği

mekânda yaşanan komşuluk ilişkilerine ilişkin birçok veri sağlayacağı düşünülmektedir. Bunun için katılımcılara aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

Tablo 3. Suriyeli sığınmacılara göre Türkiye'deki komşuluk ilişkileri

Türkiye'deki komşuluk ilişkilerini nasıl görüyorsunuz?	Sayı	%
Suriye'deki komşuluk ilişkilerine benzemekte	12	30.0
Suriye'deki komşuluk ilişkilerinden zayıf	28	70.0

Katılımcıların % 30'u Türkiye'deki komşuluk ilişkilerinin Suriye'dekine benzer olduğunu, % 70'i ise Türkiye'deki komşuluk ilişkilerinin Suriye'deki komşuluk ilişkilerinden daha zayıf bir biçimde yaşadığını ifade etmiştir.

Yapılan görüşmelerde Türkiye'de de Suriye'de olduğu gibi komşularına gidip geldiklerini, iyi ve kötü günlerinde komşularının yanında olduklarını ancak yerli halkın Suriyeliler kadar yoğun komşuluk ilişkisi içinde olmadıkları belirtilmiştir.

Tablo 4. Suriyeli Sığınmacıların Komşu Tercih Kriterleri

Komşu tercihinde kriterleriniz nelerdir?	Sayı	%
Güven duyabilmek	14	35.0
Aynı dinden olmak	5	12.5
Aynı kültürden olmak	21	52.5

Komşu seçiminde hangi kriterlere dikkat ederdiniz sorusuna; katılımcıların % 35'i güven duymaya, % 12.5'i aynı dinden olmaya, %, 57.5'i ise aynı kültürden olmaya şeklinde cevaplar vermiştir. Bu anlamda komşu tercihinde kültürel benzerlik ve güven duygusunun dinsel yakınlığın önüne geçtiği ifade edilebilir.

Tablo 5. Suriyeli Sığınmacıların Yerli Halk İle Olan Komşuluk İlişkilerine Bakışları

Türklerle Suriyelilerin komşuluk ilişkilerini nasıl buluyorsunuz?	Sayı	%
Türk komşularından memnunum	32	80.0
Türk komşularla hiç ilişki kuramadım	5	12.5
Türk komşumuz yok	3	7.5

Katılımcıların % 80'i Türk komşularından memnun olduklarını, % 12.5'i Türk komşuları olmasına rağmen hiçbir biçimde ilişki kurmadıklarını ve % 7.5'i de hiç Türk komşuları olmadığını belirtmişlerdir.

4.5. Suriyeli Sığınmacıların Yeni Mekânda Komşuluk İlişkilerine Yönelik Bulgular

Suriyeli sığınmacıların Gaziantep kentinde yaşadıkları komşuluk ilişkileri mekânsal değişimin komşuluk ilişkilere etkilerinin tespiti açısından önemli görülmektedir. Yaşanan mekân değişikliğinin komşuluk ilişkilerine etkilerinin tespiti için katılımcılara aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

Tablo 6. Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'deki Eski komşularıyla Görüşme Sıklıkları

Suriye'den Türkiye'ye göçlerden sonra komşularınızla görüşme sıklığında bir değişiklik var mıdır? Var ise nasıl bir değişiklik olmuştur?	Sayı	%
Komşularla görüşme sıklığı azaldı.	30	75
Komşularla görüşme sıklığı aynı.	10	25

Katılımcıların % 75'i Türkiye'deki Suriyeli komşularıyla görüşme sıklığının daha da azalmış olduğunu belirtmişken % 25'i ise komşuluk ilişkilerinde herhangi bir değişikliğin olmadığını dile getirmişleridir. Yapılan görüşmelere göre Suriyeli komşularla görüşme sıklığının azalmasının nedeni olarak yaşamlarını sürdürebilmek için farklı koşullarda ve yerlerde çalışıyor olmaları ile zor yaşam koşullarına sahip olmaları gösterilmiştir. Görüşmelerde genel olarak, aynı komşularla yaşanacak olsa da yeni mekânda yeni yaşam şartlarının belirmesi nedeniyle komşuluk ilişkilerinde de değişikliklerin olmaya başladığı görülmektedir. Bu nedenle mekân değişiminin komşuluk ilişkilerini de değiştirdiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 7. Suriyeli Sığınmacıların Mekân Değişimi Sonrası Komşuluk İlişkilerine Bakışı

Yaşadığınız mekân değişimi sonucu; eski komşularınız ile kurduğunuz ilişkiler nasıldır?	Sayı	%
Yeni mekânda eski komşularımızla ilişkilerimiz çok daha iyi durumda.	25	62.5
Eski komşularla ilişki düzeyimiz değişmedi.	7	17.5
Komşuluk ilişkilerimiz zayıfladı.	8	20

Katılımcıların % 62.5' i yeni mekânda eski komşularıyla olan ilişkilerinin çok daha iyi olduğunu, % 17.5'i eski komşularla ilişki düzeyinin değişmediğini, % 20'si de yaşam şartlarının komşuluk ilişkilerini tümenden zayıflattığını fakat yine de yeni komşulara göre eski komşuların kendilerine daha yakın olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan görüşmelerde yeni mekânda eski komşularıyla ilişkilerinin daha iyi olduğunu söyleyen katılımcıların % 45'i ise yaşamaya başladıkları yeni mekânda, yeni komşularla çok samimi ilişkiler kuramadıklarını ifade etmişlerdir.

Suriye'den Türkiye'ye gelmenin ve yeni bir ortamda yaşamının komşularla olan ilişkilerinde değişime neden olup olmadığına yönelik olarak sorulan soruya katılımcıların % 67.5'i hiçbir farklılık olmadığını belirtmiştir. Ancak eski ve yeni mahallelerinin karşılaştırıldığında % 32.5'i farklı ülke olması nedeniyle bazı farklılıkların olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan görüşmelerde bir katılımcı Türkiye'nin kendine özgü kuralları olduğunu, Türkiye'de bir yerden başka bir yere giderken bile kurallarda değişiklikler olabildiğini, bu durumun Suriye için daha az geçerli olduğunu belirtmiştir.

5.Sonuç ve Değerlendirme

2011 yılında Suriye'de başlayan iç savaştan sonra Türkiye'ye başlayan göçler, 2016 yılına kadar durmadan devam etmiştir. 2016 yılında Suriye'den Türkiye'ye göç eden sığınmacıların sayısı 3.5 milyonu aşmıştır. Bu durum pek çok sorunu beraberinde getirmiştir.

Gaziantep, Suriye göçlerinin en yoğun olduğu kentlerdendir. Suriye'deki iç savaştan önce Suriye ile büyük bir ticaret hacmine ulaşması, Suriye'nin birçok kenti ile farklı ticari bağlantılarının olması ve akrabalık bağları savaştan sonra da Gaziantep'e yoğun göçlerin gerçekleşmesine neden olmuştur. Göçler sonrasında Gaziantep'te yaklaşık 438 bin kadar Suriyeli sığınmacı yaşamını sürdürmek zorunda kalmıştır.

Hem Suriye'de hem de Gaziantep kentinde komşu olan bir katılımcı kitle ile gerçekleştirilen yüz yüze görüşmeler, yaşanan mekân değişiminin komşuluk ilişkilerini nasıl etkileyebildiğinin tespiti bakımından önemli görülmektedir. Aynı kişilerin farklı mekânlarda yaşadıkları komşuluk ilişkileri mekânın komşuluk ilişkilerinde belirleyici özelliğini öne çıkarmaktadır.

Gaziantep kentindeki Suriyeli sığınmacıların komşuluğu; yaşadıkları yerlerde karşılıklı olarak yardımlaşmaları, paylaşımlarda buldukları, zor zamanlarında en yakınlarında gördükleri ve güven duymaları gereken kişiler olarak algıladıkları görülmüştür.

Yapılan çalışma ile birlikte Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki komşuluğa ilişkin gözlemlerine yer verilmiştir. Suriyelilerin kendi aralarındaki komşuluk ilişkileri ile yerli halkın kendi aralarındaki komşuluk ilişkilerine yönelik değerlendirmelerde Suriyelilerin komşuluk ilişkilerinin daha güçlü olduğu tespiti ortaya çıkmıştır. Yani katılımcıların büyük çoğunluğuna göre (% 70) Türkiye'deki komşuluk ilişkileri Suriye'deki komşuluk ilişkilerinden daha zayıftır.

Araştırmada katılımcıların büyük çoğunluğunun (% 75) göçlerden sonra Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki görüşme sıklıklarında azalmaların olduğu yönündeki görüşleri dikkat çekmektedir. Bu durumda; Suriye'de komşu olan ve Gaziantep kentinde de komşu olan kişilerin, yeni mekânda yaşamış oldukları komşuluk ilişkilerinde değişikliklerin yaşandığı söylenebilir.

Katılımcıların % 25’i ise görüşme sıklığında herhangi bir değişikliğin olmadığını belirtmişlerdir. Bu katılımcılar da Suriyelilerin daha çok kendi aralarında birbirleri ile dayanışma içerisinde yaşamlarına devam ettiğini belirttikleri görülmektedir. Yeni mekânda eski komşularla ilişkilerinin daha sıkı olduğunu belirten katılımcıların oranının % 62.5 olması da bu durumu göstermektedir. Ancak yeni komşularla komşuluk ilişkisi kurulamamaktadır.

Gaziantep kentinde yaşamını sürdürmeye çalışan Suriyeli sığınmacıların bir arada yaşamaya çalıştıkları ve kentin belli bölgelerinde yoğunlaştıkları da görülmektedir. Bu durumla birlikte eski komşuluk ilişkilerini sürdürebilecek ve mekânsal değişimin komşuluk ilişkilerinin değişimi üzerindeki etkilerini azaltacaktır. Ayrıca bazı yerlerde Suriyeli sığınmacıların yoğun yaşadıkları ve Türklerle kaynaşmadıkları ve yalnızca kendi kültürlerini yaşamaya çalıştıkları görülmektedir. Bu duruma yönelik benzer bir tespite göre de (Çatak, 2018:161) Suriyelilerle yerli halk arasında çoğu zaman baş ile selamlaşma dışında bir ilişkinin olmadığı, aynı ortamı paylaşıyorlar da ortak bir yaşama kültürü paylaşmadıkları görülmektedir. Bu durum kentte yeni gruplaşmaların ve sorunların yaşanmasına neden olabileceği potansiyeli taşımaktadır.

Sonuç olarak Suriyeli sığınmacıların zorunlu göçleri neticesinde gerçekleştirdikleri mekân değişimi ile yeni mekânda yaşamlarını sürdürdükleri, bunun sonucunda yeni bir yaşam kurmak zorunda oldukları görülmüştür. Aynı komşularla yeni bir yaşam kurmak zorunda olacak olsalar bile Suriyeli sığınmacıların yeni mekânda komşuluk ilişkilerinde de değişikliklerin olduğu görülmüştür. Bazı katılımcıların yeni mekânda komşuluk ilişkilerinin zayıfladığı, bazı katılımcıların da yeni mekânda eski komşularla komşuluk ilişkilerinin daha da güçlendiği yönündeki görüşleri, mekân değişiminin komşuluk ilişkilerini etkilediği sonucunu ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

- Ağanoğlu, H.Y. (2012). Osmanlıdan Cumhuriyete Balkanların Makus Talihi: Göç, İstanbul: Kum Saati Tarih Dizisi.
- Akçadağ, E. (2012). Yasa Dışı Göç ve Türkiye, Bilge Adamlar Kurulu Raporu, İstanbul: Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi, Rapor no: 42.
- Akkoyunlu Ertan K., & Ertan B. (2017). Türkiye’nin Göç Politikaları, *Yeditepe İİBF Dergisi*, 1(2), 7-39.
- Ayata, S. ve Güneş Ayata, A. (1996). Konut, Komşuluk ve Kent Kültürü. Ankara: T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Yayını.
- Bayrak, S. (2003). Coğrafya ve İnsan İlişkileri, İnsan Vakfı Yayınları, İstanbul: ss.157-163.
- Bilgin, N. (1990). Fiziksel Mekândan İnsani Ya Da İnsanlı Mekâna, *Mimarlık Dergisi*, Yıl:28, Sayı:3.
- Bozkurt, O. (1961). Komşuluk İkametgâhın Yakın Çevresi, İstanbul: Teknik Üniversite Matbaası.
- Çatak, B. D. (2018). Gündelik Yaşamda “Yerleşikler ve Dışarlıklar”: Suriyeliler ve Yerli Halkın Karşılaşmaları, Mersin Üniversitesi SBE. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Dinçer, O. B., Federici, V., Ferris, E., Karaca, S., Kirişçi, K., Özmenek Çarmıklı, E. (2013). Suriyeli Mülteciler Krizi ve Türkiye Sonu Gelmeyen Mültecilik, *Uluslar Arası Stratejik Araştırmalar Kurumu & Brookings Enstitüsü*, Ankara. <http://www.brookings.edu/~media/research/files/reports/2013/11/18> , (Erişim Tarihi: 01.05.2019).
- Duru, B. ve Alkan, A. (2002). Giriş: 20. Yüzyılda Kent ve Kentsel Düşünce. İçinde B. Duru, A. Alkan (ed.), 20. Yüzyıl Kenti (ss.7-25). Ankara: İmge Yayınevi.
- Edgü, E. (2003). Konut Tercihlerinin Mekânsal Dizin ve Mekânsal Davranış Parametreleri ile İlişkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2019). “Geçici Koruma”, https://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713 (Erişim Tarihi: 03.05.2019).

- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2019). “Hakkımızda”, <http://www.goc.gov.tr /icerik/ hakkimizda 308 309>, (Erişim Tarihi: 03.05.2019).
- Gökaçtı, M.A. (2005). Nüfus Mübadelesi: Kayıp Bir Kuşağın Hikâyesi, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Güçer, M., Karaca, S., Dinçer, O.B. (2013). Sınırlar Arasında Yaşam Savaşı: Suriyeli Mülteciler Alan Araştırması, USAK (Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu), Ankara: Rapor No: 13. (Erişim Tarihi: 01.05.2019).
- Harvey, D. (2002). Sınıfsal Yapı ve Mekânsal Farklılaşma Kuramı. İçinde B. Duru, A. Alkan(ed.),20. Yüzyıl Kenti (ss.147-172). Ankara: İmge Yayınevi.
- Ihlamur, S.G., & Öner, A.Ş. (2012). Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar ve Tartışmalar, İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- İçduygu, A. ve Kirişçi, K. (2009). Land Of Deverse Migrations: Challenges of Emigration and Immigration In Turkey, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- İpek, N. (2013). İmparatorluktan Ulus Devlete Göçler, Samsun: Samsun Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı.
- İTO (İstanbul Tabip Odası) (2013). <http://www.istabip.org.tr/icerik/ basuriyelisiginmacilar.pdf> (Erişim Tarihi: 01.05.19).
- Karaçay, B. (2006). Düzensiz Göç Politikaları ve Türkiye'nin Uygulamaları, Uluslararası Göç Sempozyumu Bildirileri, Düzenleyen: Zeytinburnu Belediye Başkanlığı Yayın No:6.
- Konukman, E. (1990). Tarihi Belgeler Işığında Büyük Göç ve Anavatan: Nedenleri, Boyutları ve Sonuçları, Ankara: Türk Basın Birliği Yayınevi.
- Lefebvre, H, (2016). Mekanın Üretimi (Çev. I. Ergüden). İstanbul: Sel Yayınları.
- Nirun, N. (1991). Sistematik Sosyoloji Yönünden Sosyal Dinamik Bünye Analizi, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- ORSAM (Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi) (2014). Suriye'ye Komşu Ülkelerde Suriye'li Mültecilerin Durumu: Bulgular, Sonuçlar Ve Öneriler, Ankara: Rapor No: 189.
- Örer, G. (2002). Konut-Kimlik-Ev Model ve Modelin Bir Örnek Olarak İstanbul Kenti'nde Uygulanması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İTÜ, FBE, 2002.
- Özbay, F. (2001). Nüfus Ve Kalkınma Göç: Eğitim, Demokrasi, Yaşam Kalitesi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü.
- Özer, İ. (2004). Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme, Ankara: Ekin Kitabevi.
- Şimşir, B.N. (1987). Bulgaristan Türkleri ve Göç Sorunu, *Bulgaristan'da Türk Varlığı Bildiriler*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2. baskı.
- TTB (Türk Tabip Birliği) (2014). Suriyeli Sığınmacılar ve Sağlık Hizmetleri Raporu, <http://www.ttb.org.tr/kutuphane/siginmacirpr.pdf> , (Erişim Tarihi: 01.05.2019).
- Yalçın, C. (2004). Göç Sosyolojisi, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yetim, Ü. (1985). Yaşam Kalitesi Kavramı ve Araştırmalarına Bakış, Seminer, E.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayını, ss.133-155.
- Yıldırım, S., İslamoğlu E., & İyem, C. (2017). Suriyeli sığınmacıların Toplumsal kabulü ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma, *Bilgi*, 35, ss.107-126.
- Yusuf, S. (2006). Türkiye'ye Yönelik Soydaş Göçü ve Sonuçları, Uluslararası Göç Sempozyumu Bildirileri, İstanbul: Zeytinburnu Belediye Başkanlığı Yayın No: 6.